

НА НЕОКРАЯНІМ КРИЛІ...

ВАСИЛЬ ОНУФРІЄНКО

**БІОБІБЛІОГРАФІЧНА
РОЗВІДКА**

Департамент культури і туризму Полтавської
обласної державної адміністрації
Обласна бібліотека
для юнацтва ім. Олесь Гончара

НА НЕОКРАЯНІМ КРИЛІ...

До 100-річчя від дня народження Василя Онупрієнка

Бібліографічна розвідка

Полтава – 2020

УДК 01:821.161.2'06.09(477.53)Онуфрієнко

Н 12

Упорядник: Любов Іванівна Картальова

На неокраїнім крилі... : до 100-річчя від дня народження Василя Онуфрієнка : біобібліографічна розвідка / упоряд. Л. І. Картальова; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара. – Полтава, 2020. – 20 с.

Василь Онуфрієнко – український письменник, журналіст, перекладач, член уряду УНР на вигнанні, педагог за освітою. Доля склалася так, що уродженцю Полтавщини другою його домівкою стала далека країна Австралія. Там він відбувся як письменник, там працював, там сумував за Україною.

Біобібліографічна розвідка містить відомості про життя і творчість полтавського письменника-патріота. Зібраний у виданні матеріал не є вичерпним, але доповнить і розширить знання про нашого земляка. Розвідка адресована бібліотекарям, викладачам, краєзнавцям, читачам, які цікавляться творчістю письменників української діаспори.

Запропонована література знаходиться у фондах Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва ім. Олесея Гончара.

Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесея Гончара

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ В. Й. ОНУФРІЄНКА	5
ЗЕМЛЯ НЕЗАБУТНЯ.....	5
НІМЕЧЧИНА. НЕПОВЕРНЕННЯ.....	7
Робота в журналі «Дозвілля».....	7
В таборі для переміщених осіб.....	8
НА ЗЕМЛІ, ДО ЯКОЇ НЕЩАСТЯ ГІРКЕ ПРИВЕЛО.....	9
ТВОРЧІСТЬ.....	10
Данина Багряному, Котляревському, Сковороді.....	12
Поема «Сталін у пеклі».....	13
Поема «Симон Петлюра».....	13
Україна Василя Онуфрієнка.....	14
Журналістика і перекладацька діяльність.....	16
З Україною в серці.....	16
ЛІТЕРАТУРА.....	17
Твори В. Й. Онуфрієнка.....	17
Публікації в періодичних виданнях, збірниках.....	17
Про В. Й. Онуфрієнка та його творчість.....	17
Електронні ресурси.....	18
З СІМЕЙНОГО АРХІВУ.....	19

ВСТУП

*Як же нам забути співи солов'їні,
Всі місяця незнані, а тепер святі?
Ми завжди серцями будем в Україні,
Раз її зустрівши в нашому житті.*

«Ластівки вже прилетіли...»

Василь Йосипович Онуфрієнко (06.05.1920, с. Кишеньки (Кішінька), тепер Кобеляцького р-ну Полтавської обл. – 24.12.1992, м. Сідней) – український поет, прозаїк, драматург, перекладач, редактор, журналіст, за освітою учитель мови і літератури. Псевдонім: Гнат Дядюренко.

Він – лауреат Української могилянсько-мазепинської Академії наук, член уряду УНР у вигнанні, член Української революційно-демократичної партії.

Після перебування в німецьких трудових таборах, таборах переміщених осіб, В. Онуфрієнко на початку 50-х років опинився серед тих українських письменників, яких доля закинула до далекої Австралії. Тут полтавець відбувся як письменник. Багато писав і друкувався в українських еміграційних виданнях. Як перекладач, першим почав знайомити українського читача з австралійською літературою. Хоч він і був у діаспорі відомим письменником, та за життя встиг видати небагато. Вже після його смерті вдова, пані Марія, також уродженка Полтавщини, впорядкувала і видала творчу спадщину свого чоловіка. Але в Україні його довго не дозволяли знати, не друкували його книг.

Василь Онуфрієнко відомий як трепетний поет-лірик і публіцист. Провідна тема поезії нашого земляка – любов до України, спогади про пережите, туга за рідним краєм. Григорій Костюк у статті «З літопису літературного життя у діаспорі» (1971) назвав його «творцем поезії серця». А Дмитро Павличко – «чи не найграмотнішим поетом української Австралії». Один із сіднейських його друзів Є. Гаран писав: «З ранніх років нашого перебування в Австралії він вкладав у слова ті почування, що були загальними для нас усіх – це вимушена розлука з далекою Батьківщиною – з рідним краєм і народом. Іншими словами кажучи, – говорить від нас усіх, він з усіма вболіває за долю нашої покинутої Батьківщини».

*І закидають нам тягар пекучий зради,
Ненависть до людей, з якими ми жили.
А в нас у молитвах: не гинь, наш рідний саде,
У мороці глухім отруйної імлі!*

«Переклик голосів»

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ В. Й. ОНУФРІЄНКА

1920 р. – 6 травня – народився в с. Кишеньки, нині Кобеляцького р-ну Полтавської обл.;

1938 р. – поступав у Харківський інститут журналістики, надрукував перші поезії у Полтаві;

1939 р. – вчителював у с. Озера Кишенського р-ну і заочно навчався у Кременчуцькому учительському інституті;

1940-1941 рр. – закінчив учительський інститут, працював у районній газеті;

1942 р. – вивезений до Німеччини на примусові роботи;

1943 р. – почав друкуватись у Німеччині під псевдонімом Гнат Дядюренко;

1945 р. – проживав у таборі переміщених осіб у Регензбурзі, дописував до газет і журналів;

1946 р. – став членом Української революційно-демократичної партії;

1948 р. – одержав другу нагороду на конкурсі спогадів Товариства колишніх політичних в'язнів у Німеччині;

1949 р. – переїхав до Австралії;

1950 р. – працював на різних роботах, початок літературної діяльності;

1952-1955 рр. – перекладав австралійських поетів;

1981 р. – удостоєний почесного звання «Поет-лауреат» УММАН як поет і перекладач;

1982 р. – брав участь у роботі з'їзду УРДП у Торонто та на сесії УММАН в Оттаві;

1992 р. – 24 грудня – відійшов у вічність, похований у Сіднейі;

1992-1997 рр. – вийшли 5 збірок письменника різноманітної тематики (Австралія);

1997 р. – померла дружина Марія Іванівна Онуфрієнко.

ЗЕМЛЯ НЕЗАБУТНЯ

*Що було колись любим – залишиться любим,
І не змінить ніщо давню душу мою.*

«Не гуди...»

Василь Йосипович Онуфрієнко народився 6 травня 1920 року в селі Кишеньки Кишенського району (нині Кобеляцького району) Полтавської області. Як зазначав сам у «Короткій автобіографії», в родині сільського музики. Рід у нього був давній, козацький. І місцевість, де вони проживали, була наскрізь пройнята подихом історичної минувшини: і величної, і трагічної. Колись, коло Дніпра, були хутори Кібцівка і Дядюрівка, які заснував пращур Василя кремезний козак Дядюра. Нині ті місця затоплені водою. А своє село поет називав не Кишеньки, а Кішіньки, бо вважав, що назва походить від козацького слова «кіш». Героїчна минувшина свого краю

залягла глибоко у свідомість підлітка і благотворно вплинула на формування його свідомості і таланту.

Мама письменника
Юлія Степанівна

Батько письменника Йосип Якович зі своїм братом
Гнатом, сином Яковом та невісткою Поліною

Він любив свій край, Полтавщину, яку з любов'ю і пристрасстю оспівував у своїх творах. Згадував і своє село, батьків, родичів, згадував Ворсклу, Полтаву, Келеберду, Сокілку, Переволочну. А ще писав: «Я так любив, я так любив книжки, я крав для них кожнісіньку хвилину...». Та дитинство хлопця проходило в трагічні для України часи і тому не міг забути і страшні пережиті роки розкуркулення, голодомору, репресій. Про голодне дитинство писав у вірші «Моя тринадцята весна: (1933)»:

*Мені тоді тринадцятий минав, .. О! Скільки я за рік один зазнав!
У восени, коли прийшов до школи, побачив я: скількох нема!..
І я не знав – радить мені чи ні, що я не вмер десь, впавши в бур'яні.*

Дитячі і підліткові роки пройшли «в холоді, в голоді – в чорній пекучій біді». Після закінчення 10-річки, 1938 року юнак успішно здав іспити до Харківського Інституту журналістики. Але того року абітурієнтів на перший курс не набралось і він змушений був повернутись додому. Того ж року став викладати українську та російську мови та літератури в Озерянській середній школі і заочно навчатися на мовно-літературному факультеті Кременчуцького учительського інституту, який закінчив 1940 року. В цей час учителював уже в рідному селі. Невдовзі юнака запросили на роботу в редакцію районної газети «Соціалістичне село». І почалася та робота, до якої давно відчував потяг. Там працював до вересня 1941 року.

Молодість перекреслила війна. Через поганий зір юнака не мобілізували до війська, і він залишився на окупованій німцями території. Пізніше згадував: «Зустрів війну я з дивним

почуттям: із острахом, із радістю, із дивом... Я звикся був із тим брудним життям, яке в газетах звали ми щасливим». А в листопаді 1942 року Василя разом з дружиною та іншими молодими людьми вивезли на примусову каторжну роботу до Німеччини.

НІМЕЧЧИНА. НЕПОВЕРНЕННЯ

*... серце там, де весни пахнуть веснами,
Де осінь грає золотом гаїв,
Де ми, мабуть, ніколи не воскреснемо,
Не вернемось з розкиданих країв.*

«Руїни»

Опинились у місті Андернах-на-Рейні, працювали на військовому заводі, жили в бараках. Пізніше В. Онуфрієнко писав: «Я добре знав, крім інших наук, ще й німецьку мову, але німецьким окупантам потрібен був лише простий робітник». Дружина Марія згадувала: «Ми ж були остарбайтерами. Працювали по 12 годин. Поліцаї водили чотири кілометри до праці і чотири із праці. Ми не мали права ходити на пішоходах, а лише серединою дороги. Взуття мали – верх парусиновий, а підошви – дерев'яні. На працю вели перед ранком, то ми (а нас було багато) навмисне торохтіли тими підошвами об камінь, що всіх німців будили».

Творчі люди, вони завжди шукали однодумців, знайомих на території Німеччини, щоб у вільний час спілкуватись, обмінюватись своїми болями, пережитим, мріями, ділитись своїми літературними доробками. Така згуртованість допомагала жити і вижити. Молодий поет поступово входив в коло творчої інтелігенції, бо також писав вірші, сповнені смутку за втраченим і пережитим.

Робота в журналі «Дозвілля»

1943 року в Берліні з дозволу німецької влади почав видаватись двотижневик «Дозвілля» для «остовців» з України. Він був створений українською творчою інтелігенцією, яка знаходилась на примусових роботах у Німеччині. Його редактором був українець С. Довгаль. Розповсюджувався журнал безкоштовно в таборах, де його завжди чекали. Друкувались в ньому в основному початківці, або такі, що встигли в Україні опублікувати свої перші твори: Г. Черінь, Л. Полтава, Л. Лиман, М. Іванченко, О. Олесь.

Василь Онуфрієнко також став посилати свої вірші до журналу. Його помітили, а редактор С. Довгаль запросив працювати коректором журналу, де він працював до кінця війни і друкував свої поезії. Завдяки цій роботі, познайомився з багатьма українськими письменниками.

Під кінець війни через постійні нальоти англо-американської авіації на Берлін, двотижневик «Дозвілля» було переведено до міста Плауен. Плауенський журнал «Дозвілля» також став літературною гаванню для

багатьох українських письменників, які творили другу хвилю еміграції. Друкувались твори Д. Гуменної, М. Ореста, П. Петренка, О. Воропая та інших. В цьому місті завдяки журналу відбулась зустріч відомого на Полтавщині полтавця-остарбайтера Петра Ротача з полтавцями-поетами В. Онуфрієнком та В. Біленком, які до недавнього часу також були в остівських таборах. Ця зустріч переросла у довгі дружні сімейні зв'язки Ротачів і Онуфрієнків, листувались аж до самої смерті останніх. «Я мав щастя зустрітися з цим подружжям за молодих літ на чужині і слухати з вуст поета ті вірші, які тепер перечитую у його посмертних збірках», – писав Петро Петрович Ротач.

Завдяки роботі в журналі Василь Онуфрієнко зустрічався і працював з Ю. Шевельовим, Л. Полтавою, І. Костецьким, І. Майстренком, О. Веретенченком, Л. Лиманом, Я. Славутичем та іншими. Тоді вони з дружиною жили на квартирі і хазяйка квартири, німка, дозволяла творчій інтелігенції збиратись у її помешканні на літературні вечори.

Коли американці повинні були передати місто Плауен і всю Саксонію росіянам, неповерненці, які не хотіли їхати в Союз, стали тікати на захід. Вони випрошували в американській комендатурі перепустки, але їм відмовляли, направляючи в табори остівців, де енкаведисти вже склали списки на репатріацію. В тих таборах людей мордували і нерідко доводили до самогубства. Люди без перепусток тікали з Плауена до Байройта та Регенсбурга.

В таборі для переміщених осіб

Із бараків тоді я потрапив ізнову в барак.

«Вотл-трі»

Чому після війни наш земляк не повернувся до рідної хати, відомостей немає ні в біографічних довідках, ні в його «Короткій автобіографії», ні в спогадах друзів. Напевно, добре знаючи радянську систему, він відчував і передбачав для себе можливі наслідки. Проживши небагато при радянській владі, він відчув на собі її жорстоку суть, прикрашену

портретами усміхнених вождів на чорному тлі голодомору і кривавої колективізації. У вірші «На старий мотив» є такі слова:

*Ні, мій батько живий, і село – над рікою,
І матуся удома, і брат із сестрою
А сумний я... залишмо на добромu слові:
Не годиться про це говорити козакові.*

З 1945 року письменник жив у таборі для переміщених осіб Ді-Пі в Байройті, потім в Регенсбурзі. Працював у часописі «нової еміграції» «Слово». Належав до Спілки молодих літераторів. 1946 року Іван Багрянний зі своїми однодумцями заснував Українську революційно-демократичну партію. Василь Онуфрієнко став її членом і співробітником часопису партії «Українські вісті».

НА ЗЕМЛІ, ДО ЯКОЇ НЕЩАСТЯ ГІРКЕ ПРИВЕЛО

*Відкриватиме довго Австралія
Тут свою далечінь голубу.
«Розіслалося море...»
Не вросту я корінням, не стану тут дубом,
Хоч не стану й бездомним клубком кураю.
«Не гуди...»*

Після чотирьох років таборів для переміщених осіб, 1949 року письменник разом з дружиною переїхали до Австралії. Поселились у Сіднеї, де спочатку орендували житло неподалік центру міста, а згодом придбали власний будинок у його передмісті – Кемпсі. Садиба Онуфрієнків була справжнім ботанічним садом, який насадило подружжя. За спогадами очевидця і друга сім'ї В. Біляїва, разом з екзотичними квітами там росли «ще знані з України півники, нічна фіалка, чорнобривці, кручені паничі, витка троянда, квіти якої так нагадували нашу шипшину»:

*На подвір'ї своїм, обтинаючи рози колючі,
І вдихаючи пахоці в'ялого листя й трави,
Забуваю, що я не на Ворсклі порізаний кручі,
Де ходив, обходив всі куці, всі балки і рови...
«Коли рейки гудуть...»*

У будинку був просторий кабінет господаря з полицями книжок, широким письмовим столом. Тут він писав свої статті й коментарі для преси, перекладав австралійських письменників.

Працював спочатку на лісоскладі, де за короткий час став товарознавцем деревообробного підприємства. Пізніше у вихідні дні їздив електричкою у Сідней працювати у книжковій крамниці. Там можна було купити книги і журнали з

СРСР. Брав активну участь у громадському та культурно-освітньому житті українців Сіднею. Так, у 200-річчя від дня народження І. П. Котляревського,

за його участі було проведено ювілейний літературно-мистецький концерт. Як голова ювілейного комітету, він відкривав свято.

В. Онуфрієнко був тонким знавцем української мови. Збагачував її стилістично і лексично, а головне – захищав її від засмічення і байдужості окремих емігрантів. «Я кохався в рідній мові», – говорив він. Виступав з доповідями про українську літературу. Велику роботу в цьому плані проводив через сіднейську газету «Вільна думка», де мав свою постійну рубрику «Поза хлібом і сіллю». В останні роки життя письменник очолював у Сідней Товариство української мови ім. Т. Шевченка. Близько спілкувався він з талановитими митцями, пропагандистами української пісні в Сідней – хором «Чайка», ансамблем бандуристок «Колорит», солістами. Ця дружба породжувала творчі шедеври. Пізніше поет писав у вірші «Не питай»:

*Не питай мене, друже, чи звик
Я до всього пізніш, чи відразу, –
Я ще й досі в душі мандрівник,
Що знайшов випадкову оазу.*

ТВОРЧИСТЬ

*Важливе – правда життя в творі й майстерність, з
якою це подається людям.*

В. Онуфрієнко

Писати вірші майбутній поет почав ще 1935 року. 1938 року його поезії були надруковані в газетах «Більшовик Полтавщини» та «Комсомолец Полтавщини». Перебуваючи в Німеччині на примусових роботах, також писав вірші, в яких виливав невеселі думи людини, яка втратила батьківщину, і відсилав їх до Львова і Кракова. Там виходили українські газети, в яких друкувались твори українців. Частіше почав друкувались у журналі «Дозвілля» з 1943 року. Свої вірші підписував псевдонімом «Гнат Дядюренко».

По-справжньому Василь Онуфрієнко почав займатися літературою вже живучи в Австралії. У 1956 році він видав сатирично-гумористичну поему «Сталін у пеклі», 1961 року окремою книжкою вийшла поема «Симон Петлюра», 1976 року – поетична збірка під назвою «Земля незабутня». В 70-х роках написав комедію «Заморські гості», яка йшла на українській сцені в Сідней та Аделаїді. Крім цього, писав оповідання, вірші для дітей, скетчі, що йшли на сцені у Сідней. Поет любив присвячувати свої вірші конкретним людям: членам родини, відомим особам, друзям і рідній Полтавщині. Його приваблювали постаті Галілея, Колумба, Паганіні, Сагайдачного, Т. Шевченка... Їм посвячував вірші, філософські сонети.

У 90-х роках, уже після смерті поета, завдяки його вдові Марії Онуфрієнко вийшли у Сідней збірки віршів «Україна моя», «Гість» (1994), «Полтава. Вірші (1943-1956)» (1995), «Ватра. Поезії (1942-1956)» (1995),

«Поезії. Вірші оригінальні і перекладені (1956-1992)» (1996). Мова цих віршів, за висловом Є. Гарана «розкішно пшенична», глибоко лірична.

Живучи в далекій Австралії, поет-патріот завжди цікавився життям в Україні. Писав: «серце новини щодня зустріча...». «Що у вас нового? Все те саме й те саме. Обіцянки-цяцянки...» – з сумом звертався думкою до батьківщини. Знав про всі події, які там відбувались, боляче реагував на негаразди, співчував простим людям, які живуть в обмані, приниженні, бідності. Але і виказував нерозуміння того, що нічому історія їх не навчила: живуть у рабстві, та ще його й прославляють.

*Спогад торкає серце
Я спогадами вимучив до краю
Свою всю душу, ніби чорним вишив...
«Все спогади...»*

Хоча саме в еміграції Василь Онуфрієнко сформувався як поет, але часто говорив, що поетичний голос у нього з Полтавщини. Більшість його творів тематично пов'язані з полтавською землею, з її природою, трагічним минулим. Оспівав чарівність вишневих садків, пахучий вітер, голубе небо, пролісок синій, тихий плин річок, дивовижні ночі рідного краю...

*Тільки там я і знав вас, в Україні єдиній,
Про яку тепер мучать мене мрії й сни.
«Перше листя»*

У вірші «Полтава» автор згадує «спокійні вулиці, каштани густолисті, і Ворскли шум, і трави і кущі»:

*Кохане місто! Вишні, рута-м'ята...
Але скажіть, хто словом передасть
Те, чим земля прекрасна і багата,
Те, що приносить сотні людських щасть?!
Для мене щастя – в міста рідній тиші,
В красі ясних полтавських вечорів.*

Навіть коли поет розповідає про своє життя в Австралії, і тоді, ніби потаємно, думкою повертається до України. Його лірика переповнена незникаючим сумом за рідною землею. У вірші «Без дому» пише:

*Та тоді, коли крила, знайшовши спочинок,
Набиралися сили – і в сонце, і в грім,
Прямували туди, до далеких хатинок
У нестримному й довгому леті своїм.*

Поет часто задавав собі питання: «Скільки сизим, пустим закутинам треба тиснути душу мою?». Живучи на узбережжі Тихого океану, в теплі, він тужив за українською зимою:

*Тільки часом вночі, коли вітер у шиби,
Мов сухими долонями, б'є-вибива,
Раптом здасться, що криє дороги й садиби
Вже забута давно заметіль снігова.*

Поет у своїх віршах, зокрема, у вірші «Ви не забули...» стверджує: якщо емігрантам сняться «верби над ставом», «Місячна ніч», журавлиний крик, ... то «Значить ми землю покинуту любим, і любим, і любим».

Данина Сквороді, Котляревському, Багряному...

В. Онуфрієнко належав до «багрянівської когорти», був послідовником І. Багряного. Йому присвятив вірш «Пам'яті Івана Багряного»:

*О, як ти вірив в нашу світлу путь,
Мов хлібороб в родюче рідне поле!
І чуєш: там, в неволі, устають
Безстрашні Симоненки й Чорноволи!
Це наше плем'я, рідне плем'я тих,
Гартованих жорстокою добою.*

Для поета-лірика, драматурга і перекладача Іван Котляревський завжди бачився символом Рідного Краю, за яким довгі роки тужив на чужині. Він присвячував йому вірші і статті, які друкував у пресі. В поезіях «О мово моя!» та «Гей, Котляревський не вмирає!» поет нагадує про велику заслугу автора «Енеїди» перед українським народом, його культурою. Він захистив від «ката чорнорукого» «наш діамант – мову материнну, кришталеву», якою пишається нині поет-емігрант. Хоча і нині ворог накинув на рідну мову «залізні сіті», «Мучить її і калічить». «А ти не вмирай, моя світла надіє!..», – закликає поет.

У творі «Григорій Скворода», поет змалював постать мандрівного філософа, який не піддався оманам суєтного світу. «Порожня торбина, сопілка та книжка потерта й перо... Ото все багатство, ото все добро». Головні думки Сквороди передано у формі простої і мудрої розмови:

*Блажен лише той, хто живе в самотині.
Від влади втікає, від ледарства, втіх,
Хто руки в нещасті простягає людині,
Не прагнучи слави у вчинках своїх.*

Поема «Сталін у пеклі»

Працюючи в газеті «Вільна Думка», В. Онуфрієнко постійно закликав своїх співвітчизників до активної діяльності в ім'я кращої долі українського народу. Прикладом його власного громадянського ставлення до

цього є написання сатирично-гумористичної поеми «Сталін у Пеклі». Письменник В. Сокіл писав, що «такого гострого твору ніхто не зважився в ті роки ні там, ні тут написати. А опублікувати – і поготів». Онуфрієнко зважився. У гостросюжетному творі відбиті реалії та настрої того часу, але поет ішов за «Енеїдою» І. Котляревського.

Розповідь починається з того, що Еней, почувши про смерть тирана, вирушив на пошуки Сивілли, щоб привела до пекла, щоб побачити на власні очі, як «радісні чорти» зустрінуть Сталіна:

*... в газеті вістку прочитавши й до серця так його прийнявши,
Що ледь не кинувсь танцювать. Він в торбу кинувши хлібину,
Консервів трохи, цибулину, Сивілли вирушив шукать.*

З часів Котляревського у пеклі мало що змінилось, новим було лише населення. Там був «рій пройдисвітів сучасних», чини – «прості і партійні», були там ті, що «хліб з горищів качали», були «нікчемні малороси», яких «гарячим дьогтем напували, гаками за язик тягли, бо рідну мову зрадили своєю...». Були й «цілії народи, що відцуралися свободи і рабство в себе завели». Це був натяк і на українців. Поява Сталіна у пеклі спочатку викликала паніку серед чортів, але фальшиві обіцянки про «свободу, рай, курорт» заворожили злі сили і вони кинулись «розбудувати за років п'ять усе болото це погане». Страх заволодів пеклом. Вибратись звідти допомогли Енеєві боги.

Уривки з поеми передавались в середині 50-х років радіостанцією БіБіСі, постійним кореспондентом якої був автор. Передачі «з-за бугра» слухали в ті роки і в Україні. Ця пародійна поема доповнила українську гумористику.

Поема «Симон Петлюра»

Якось у розмові з другом Василь Онуфрієнко сказав: «Не нам судити тих поетів в Україні, які прославляли режимних героїв. Для одних їхні оди були «охоронними грамотами», для інших це забезпечувало більші статки, ордени, гонорари і дачі... Але те, що про героїв визвольної боротьби написано на еміграції, – вічне, а оди радянських поетів одного дня стануть макулатурою».

Василь Онуфрієнко був серед тих емігрантів, які свідомо і сміливо відображали визвольну боротьбу українського народу у своїх творах, бо в радянські часи багато героїв цієї боротьби залишилися невідомими. В ряді своїх патріотичних віршів поет оспівав боротьбу українського народу за свою незалежну державу і тих, хто вів народ на цю боротьбу.

Серед таких постатей на еміграції виділяли постать Симона Петлюри. Василь Онуфрієнко також не міг не писати про свого земляка. Ще в переддень 20-річчя вбивства Петлюри, 23 травня 1946 року (ще живучи в Байройті), він написав вірш «Пам'яті 25 травня 1926 р.». 1961 року вийшла друком у Мельбурні його поема «Симон Петлюра» в 19 розділах. Це не

тільки один із кращих ліро-епічних творів письменника, але й один із найкращих творів художньої петлюряни.

Починається поема епізодом вбивства Петлюри в Парижі «підкупленою, ненависною, чужою» рукою. «Здригнулись від болю його бойові побратими», але «мрія до волі не вбита». Вороги сподівались убивством Отамана здобути спокій, але, за словами поета, за Петлюрою залишилась «не розгромлена сила людей, загартованих в праці, в тяжкій боротьбі» за національне визволення.

*Не кидайте зброю, мечами своїми ясними
Виборуйте землю, виборуйте батьківський дім!*

В поемі автор показав життєвий шлях Симона Петлюри, різні періоди його життя. Після Лютневої революції він відчув, що «Україна чекає розплати. Мріє мрії вона незабутні свої вікові». Завдяки Петлюрі «рідне військо росте». У дні «заколоту червоного» «з вояками він був у переднім ряду», запалював впевненістю, спокоєм, на фронті «віру вселяв тим, хто в невіру впадав».

*Тоді, коли найтяжче небо сіре
Вкривало шлях із чотирьох кінців,
Він звідкись брав таке проміння віри,
Що йшов і вів немов нових бійців.*

Аналізуючи свої невдачі, герой твору дає настанову: тільки згуртованістю можна перемогти ворога;

*Коли всі сили у один кулак
Вкладали ми одним поривом дужим,
Яким вогнем палав тоді вояк,
Яким він був бадьорим і потужним.*

Симон Петлюра в поетичній інтерпретації Василя Онучфрієнка – це образ самовідданого героя українського народу, до кінця відданого єдиній найвищій меті – завоювання незалежності Україні.

*Він житиме з нами у мрії у нашій єдиній –
Прийти до мети, до якої Петлюра ішов!*

Україна Василя Онучфрієнка

*Сієш і жнеш ти, складаєш снопи золоті,
Падаєш в горі й підносишся знову,
Дітям шепочеш свої заповіти святі,
Землю любити і матірну мову.*

«Україна»

Василь Йосипович Онуфрієнко був і залишився вірним співцем України. Його серце належить рідній землі. Цикл поезій «Україна» – це думки про долю України, про причини її поневолення, вказівки на шляхи її визволення.

У його віршах – її історія, часом сумна і трагічна:

*Раєм земним увижалися ниви твої,
Хати, сади серед теплого літа...
Чи не тому над тобою кипіли бої,
Стріли свистіли й гриміли копита?*

Не оминули країну лихоліття 20 століття, коли в «часи голодні... рід мій мер..», коли «хати потопали в попелі й диму», коли залізна завіса не давала зустрітись емігрантам з матерями:

*Вона це із газет тремтячими устами
Запрошує: вертайсь, не знатимеш біди.
Та серцем каже: ні, те саме тут, те саме,
Що ти зазнав колись, не їдь сюди, не йди.*

Але у віршах поета немає безнадії. Він вірить, що не бути Україні вічно поневоленою, що є апостоли, «Яким палає правда в тиші й темноті». Про це слова у вірші «Не вірю я..»:

*Я бачу: там частіше іскри сяють,
І чую я точил підземний шум:
Сокири гострять ті, що не вмирають,
Пройшовши муки всім катом на глум.*

Василь Онуфрієнко закликає свій народ бути сильним, не схибити у своїй ході, бо «лиш за сильним батьком син ітима». Він в одному з останніх віршів «Ховаймо сльози!..» закликав земляків бути твердими, не кланятись перед Заходом, а покладатись лише на свої власні сили:

*Не ждїть, що нас обнімуть, приголублять,
І потішати будуть жартома...
...Забувши біль і втомі непокору,
Вперед, вперед, свою обравши путь.*

Працювати і гартувати свою оборону, використовуючи половину заліза на рала, а другу на зброю. Рани і болі в боротьбі – неминучі: «А я таки вірю..»:

*А я таки вірю, що серця нам кат не уб'є:
Багато було їх, а ми живемо і не гинем.
Вмирає лиш той, хто на ноги уже не встає,
Хто рід не продовжує сильним, гартованим сином.*

Журналістика та перекладацька діяльність

Водночас з літературною роботою, він ніколи не полишав справу, якою хотів займатися з юності – журналістику. Ще після закінчення війни кілька років писав статті до газет. У Сідней працював у тижневику «Єдність», яку видавав «Український вісник», у газеті «Вільна думка» вів власну рубрику «Поza хлібом і сіллю», де розміщував свої статті про духовне життя українців, публіцистику. Гостро критикував журнал «Лис Микита» за чванькуватість, низькопробну поезію. Друкувався також в газеті «Свобода» (США), журналах «Українські вісті», «Дозвілля» (Німеччина), «Пороги» (Аргентина), «Молода Україна», «Нові дні» (Канада), «Єдність» (Австралія). Також дописував до українських радіостанцій західного світу. Глибина мислення нашого земляка не була затуманена фальшю і пристосуванством, боязню говорити правду і сліпим страхом, що його вислови чи почуття можуть бути неправильно сприйняті.

Чималий і перекладацький доробок у Василя Йосиповича Онуфрієнка. Переклав українською німецьких поетів Й. Гете, Ф. Шіллера, Новалиса, Ф. Гельдерліна та інших, австралійських письменників Г. Кендела, Г. Ловсона, М. Гілмор, А. Петерсона, А. Ліндсея Гордона, чимало сонетів В. Шекспіра, навіть М. Лермонтова. Як писав австралійський критик Є. Гаран, «в процесі перекладу поет також досягає збагачення рідної мови, літератури і культури!». Твори В. Онуфрієнка також перекладались англійською.

З Україною в серці

*Я знімуся й покину подвір'я і хату,
Тільки вже не для мандрів, а рушу тоді,
Коли в світі почую: встають на відплату
Моїх друзів далеких сини молоді.*

«Не гуди...»

Василь Онуфрієнко дочекався цієї події, хотів ще хоч раз побувати в Незалежній Україні. Незадовго до смерті писав: «Ми мріяли про ті зміни на батьківщині, які тепер відбуваються». Та не судилось побувати в Україні, побачити рідні місця, які пам'ятав і які так щиро оспівував. Хвороба не дала цим мріям здійснитися, передчасно обірвала його життя. 24 грудня 1992 року письменник несподівано помер після невдалої операції. Похований у Сідней. Та він ніколи не розлучався зі своїм народом, з Україною. На могилі написано:

«Мій краю рідний! В чужині бою сню, тобою марю» В. Онуфрієнко

ЛІТЕРАТУРА

Твори В. Й. Онуфрієнка

Онуфрієнко В. Земля незабуття : поезії / В. Онуфрієнко. – Сідней-Мельбурн : [б. м.], 1976. – 96 с.

Онуфрієнко В. Симон Петлюра : поема / В. Онуфрієнко. – Мельборн : Вид-во часопису «Українець в Австралії», 1961. – 16 с.

Онуфрієнко В. Сталін у пеклі : гумористична поема (новітня Енеїда) / В. Онуфрієнко. – Мельборн : вид-во Б. Ігнатова, 1956. – 64 с.

Публікації в періодичних виданнях, збірниках

Онуфрієнко В. Дома, в Україні : [вірш] / В. Онуфрієнко // Полтавська думка. – 1996. – 21 черв. – С. 7.

Онуфрієнко В. З нових поезій / В. Онуфрієнко // Молода Україна. – 1964. – Ч. 114. – С. 5.

Онуфрієнко В. Мій котик. Осінь. Листопад. Наталя-швачка. Маляр / В. Онуфрієнко // Листок з вирію. Кн. 3 : Журавлики : Поезія української діаспори для дітей. – К., 2001. – С. 408-413.

Онуфрієнко В. Полтава. Хам : [вірші] / В. Онуфрієнко // Полтавський вісник. – 1995. – 10 листоп. – С. 8.

Онуфрієнко В. Сестрі : [вірш] / В. Онуфрієнко // Молода Україна. – 1963. – Ч. 104. – С. 1.

Онуфрієнко В. Свобода : [вірш] / В. Онуфрієнко // Молода Україна. – 1963. – Ч. 103. – С. 6.

Онуфрієнко В. Умри, тиране! ; Не вірте брехням : [вірші] / В. Онуфрієнко // Молода Україна. – 1963. – Ч. 103. – С. 2.

Про В. Й. Онуфрієнка та його твори

Бобрищев К. Василь Онуфрієнко / К. Бобрищев // Отчий край / К. Бобрищев. – Полтава, 2002. – С. 544-553.

Малик М. 90 років від дня народження Онуфрієнка Василя Йосиповича / М. Малик // Край. – 2010. – № 73 (79). – С. 20.

«Ні, не цвіли ми диким пустоцвітом» // Полтавський вісник. – 1995. – 10 листоп. – С. 8.

Прокопенко Я. Нашого цвіту по всьому світу : [полтавці в Австралії] / В. Прокопенко // Нова година. – 2010. – № 34. – С. 7.

Ротач А. Петро Ротач про поему «Сталін у пеклі» Василя Онуфрієнка / А. Ротач // Рідний край. – 2013. – № 2 (29). – С. 194-196.

Ротач П. З Котляревським на вигнанні. І. П. Котляревський в науковій і літературній творчості української еміграції / П. Ротач // Рядки за рядками, літа за літами... : Статті. Дослідження. Спогади / П. Ротач. – Полтава, 2005. – С. 59-74.

Ротач П. Василь Онуфрієнко (06.05.1920–24.12.1992) / П. Ротач // Колоски з літературної ниви : короткий літературний календар Полтавщини / П. Ротач. – Полтава, 1999. – С. 217-222.

Ротач П. Він повсюди, де праця нова. Симон Петлюра в поетичній інтерпретації Василя Онуфрієнка / П. Ротач // І слово, і доля, і пам'ять... Статті. Дослідження. Спогади / П. Ротач. – Полтава, 2000. – С. 454-461.

Ротач П. Онуфрієнко Василь Йосипович (6.05.1920, с. Кишеньки (Кішинька), тепер Кобеляцького р-ну – 24.12.1992, м. Сідней, Австралія) / П. Ротач // Розвіяні по чужині / П. Ротач. – Полтава, 1998. – С. 112-113.

Чернов А. Поет української Австралії Василь Онуфрієнко / А. Чернов // Вечірня Полтава. – 2010. – 18 серп. – С. 7.

Електронні ресурси

Онуфрієнко Василь Йосипович [Електронний ресурс] // CoolLib.net : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/34Keaw7> (дата звернення: 15.04.2020). – Назва з екрану.

Онуфрієнко Василь Йосипович [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/3essM7O> (дата звернення: 15.04.2020). – Назва з екрану.

Співець землі незабутньої Василь Онуфрієнко [Електронний ресурс] // Українське життя в Севастополі : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/3bhjLwk> (дата звернення: 15.04.2020). – Назва з екрану.

Українська діаспора Австралії [Електронний ресурс] // WikiZero : [сайт]. – Текст. і граф. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/2yjqh7r> (дата звернення: 15.04.2020). – Назва з екрану.

З СІМЕЙНОГО АРХІВУ

Сідней 1982 р. З дружиною.

Сестра письменника Галина.

Затишний дім Онуфрієнків.

Гості з Полтавщини.

НА НЕОКРАЯНІМ КРИЛІ...

До сторіччя від дня народження Василя Онуфрієнка

Біобібліографічна розвідка

Упорядник : Любов Іванівна Картальова

Редактор	Г. С. Волкова
Комп'ютерний набір	Л. І. Картальова
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Відповідальна за випуск	С. В. Сичова

Підписано до друку 22.04.2020. 20 стор. Тираж 4 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава. вул. Гончара, 25а
[http:// libgonchar.org](http://libgonchar.org)
E-mail: pobugonchara@ukr.net